

“Problemer” i Samuelsbøkene

(Hentet fra diverse blogginnlegg)

Det kan hende disse “problemene” ikke er problemer for de fleste av oss, men jeg har likevel lyst til å komme med kontrast på disse punktene ettersom dette er mer eller mindre “vanlig” å hevde i akademisk bibelforskning. Min største motivasjon er å vise for at forfatterene i Bibelen visste hva de drev med, og håper det også blir en påminnelse om at våre forutinntatte holdninger fort kan ta overhånd når det kommer til tolkningen av bibeltekster.

#1: Handlet 1 Sam 9 opprinnelig om en annen profet enn Samuel?

I GT-forskningen kan man støte på denne påstanden, nemlig at 1 Sam 9 egentlig var en historie om en anonym «seer» som forfatteren fletter inn i sin fortelling og bruker om Samuel. Argumentene er at Sauls tjenestegutt ville ha kjent til Samuel, ettersom han ble kjent over hele landet i 1 Sam 3:20, og dermed brukt navnet hans i stedet for å si «gudsmann». Navnet på byen der denne seeren bor nevnes heller ikke, og tidligere i 1 Samuel er det ingen hemmelighet at Samuel er fra Rama og fortsetter å bo i Rama.

For å ta byen først, som selv om den er navnløs ikke er helt anonym. Opplysningen i vers 5 om at de kom inn i “Suf-traktene” ringer en bjelle for en oppvakt leser som kanskje hadde fått med seg at Samuels forfar nemlig het Suf, og at det fulle navnet på Samuels Rama var Ramatajim-Sufim (1:1). Byen her i kapittel 9 har også to bakketopper, noe som passer med at ‘Ramatajim’ betyr ‘bakker’. Så det kan godt være det er Rama de har kommet til.

Vi får ikke forklart tydelig at gudsmannen faktisk er Samuel selv når Samuel introduseres i v. 14. Saul leter etter «seeren» når Samuel kommer gående mot ham. Vi kan fortsatt finne på å tro at Samuel ikke har noe å gjøre med denne seeren i denne anonyme byen, men at han tilfeldigvis er på samme sted ettersom de jo nå er i Samuels område. Ikke før Saul spør Samuel hvor seeren bor, blir denne identifisert med Samuel i v. 19: «Jeg er seeren.»

Den naturlige forklaringen ser rett og slett ut til å være fortellerteknikk. Forfatteren vil gjøre historien mer spennende for leseren (jf. Arnold), og ønsker kanskje også å illustrere Sauls uvitenhet om fremtiden sin (jf. Baldwin). Om vi kanskje i dag ville ha skrevet historien på en annen måte, så er ikke det nok grunn til å konkludere med flere kilder her og en noe uærlig bruk av disse.

#2: Tre tradisjoner om hvordan Saul ble konge?

Steven L. McKenzie er et eksempel på en som mener at 1 Sam 10-11 inneholder tre tradisjoner om hvordan Saul ble konge: Én hvor Samuel salver ham til konge (10:1-16), én hvor Saul velges ut ved lodd (10:17-27), og én hvor han blir valgt til konge pga sine ferdigheter i krig (11:1-13). Et argument som brukes for dette er f.eks. at sendebudene fra Jabesj drar gjennom hele landet i stedet for direkte til Saul, og at det viser at Saul ikke allerede er konge i denne tredje historien. Han pløyer åkeren sin i stedet for å styre landet (11:4-5).

For det første er det noen forskjeller mellom disse tre historiene som støtter at de er tre kronologiske historier, og ikke parallelle. Salvingen i kap 10 skjer i Rama i hemmelighet, ikke engang tjenestegutten til Saul visste om dette (9:27), og Saul forteller det ikke til onkelen sin heller (10:16). Saul blir deretter utvalgt ved lodd i Mispa, slik at folket skal se at Gud står bak valget av Saul (10:18-19). Men selv etter dette hadde han ikke full støtte i folket, som vi ser i 10:27. Etter seieren over amonittene i kap 11, sier Samuel at de skal dra til Gilgal for å stadfeste

kongsmakten der (11:14), trolig fordi han nå hadde bredere støtte hos folket (11:15). Det ville derfor ikke være unaturlig med en slik stadfestelse.

Så det er altså snakk om tre forskjellige steder (Rama, Mispa og Gilgal), og historiene har ingen spor av å være parallellhistorier. Det ser i stedet ut til å være snakk om én hemmelig salvelse, én mer "politisk" utnevning av Gud, og én mer "religiøs" stadfestelse av folket. Når det gjelder 11:4-5 og hvorfor Saul holdt på med å pløye etter at han var blitt konge, så kan vi ikke gå ut fra at overgangen til monarki betydde at Saul straks flyttet inn i et palass med et hoff eller skattkammer klart til bruk. Vi kan ikke overføre våre forestillinger om en "konge" direkte på Saul her, rett etter at han var blitt utnevnt til den første kongen i Israel. Arkeologien tyder også på at huset hans i Gibeon ble omgjort til et slags fort eller palass etter hvert, men trolig ikke så tidlig som dette. Så det er ikke så veldig merkelig at Saul pløyer åkeren sin her, ettersom det ville ta tid å opprette alt som hørte til et kongedømme.

Men hvorfor dro ikke sendebudene fra Jabesj rett til Saul, hvis de visste at han var blitt valgt til konge? Hvorfor dro de rundt i hele landet og kom etter hvert til Gibeon? Vel, gjorde de egentlig det? De sier riktignok til amonittkongen Nahasj at de skal sende bud rundt om i hele Israel (11:3), men de ville vel ikke røpe for Nahasj at de også hadde en konge? Spesielt ettersom nettopp Nahasj var en av grunnene til at de ba Samuel om en konge (12:12). Trolig dro budbærerne rett til Saul i Gibeon, selv om de selvfølgelig ville ha nevnt det for folk de traff underveis. Ingen andre steder nevnes, og Saul sender uansett bud til hele landet slik de eldste i Jabesj hadde tenkt. Og om de sender bud rundt om i hele landet i tillegg til å komme til Saul, så var det nok fordi de visste at de måtte få med seg flere uansett.

Disse argumentene er enda en grunn til at jeg velger å la tvilen komme forfatteren til gode i slike tilfeller, og at denne forskningen på "kilder" bak teksten har en tendens til å gå altfor langt.

#3: Hvilket bud er det Saul bryter i 13:8 som gjør at han mister dynastiet?

Dette tas opp i opptak nr 2 av Samuelsbøkene, så derfor nøyer jeg meg med konklusjonen her. Den helt klart beste løsningen er at det er budet i 10:8 som Saul bryter. Dette verset har langt i fra blitt feilplassert, slik mange mener. Det peker i stedet fremover et par kapitler, og da gir det fullstendig mening når vi kommer til kap. 13 og Saul drar til Gilgal.

#4: Hvorfor ser ikke Saul ut til å kjenne David i kap 17, etter at han ble kjent med ham i kap 16?

Dette tas også opp i del 2, så igjen blir svaret kort: 1 Sam 17:15 refererer tydelig tilbake til kap 16. Saul spør heller ikke hvem David er, men hvem han er sønn av, forståelig nok ettersom den som vant over Goliat skulle bli svigersønnen til Saul.

#5: Hvordan kunne David ta Goliats hode til Jerusalem i 1 Sam 17:54, når han ikke erobret Jerusalem før i 2 Sam 5?

Løsningen kommer i v. 57, der David fortsatt har hodet til Goliat med seg. 1 Sam 17:54 skjer tydeligvis ikke der og da, men trolig etter at David hadde inntatt Jerusalem.

#6: Er 1 Sam 24 og 26 så like fordi det egentlig er to versjoner av samme historie?

Dette tas opp i del 3, så mitt korte svar er at nei, det er ikke to tradisjoner av samme historie. I stedet er denne strukturen, med kap 25 i midten, med på å vise en karakterutvikling hos David.